

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛО-НІМЕЦЬКИХ)
ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

УДК 378:796.5

Олег Дакаленко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Ірина Скрипченко, кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри водних видів спорту
Дніпропетровського державного інституту фізичної культури та спорту

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛО-
НІМЕЦЬКИХ) ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ
В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

У статті приділено увагу спортивно-туристській термінології англійської та німецької мови як традиційному пріоритету інтернаціоналізації лексики зі зміщенням акценту на українську мову. Акцентовано увагу на певних засобах утворення терміносистеми такого виду, яку подано у так званих понятійних “терміно-блоках” трьома мовами водночас. Автори відмічають, що формування термінологічних технологій у спортивній галузі відбувається як за рахунок більшості запозичень з англійської та німецької мови.

Ключові слова: спортивний туризм, термін, лексика, “термінологіка”, калька, запозичення, інтернаціоналізми.

Літ. 12.

Олег Дакаленко, кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков
Ирина Скрипченко, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту,
доцент кафедры водных видов спорта
Днепропетровского государственного института физической культуры и спорта

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОНЯТИЙНО-ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИХ ИНОСТРАННЫХ
(АНГЛО-НЕМЕЦКИХ) ДЕФИНИЦИЙ В СФЕРЕ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОГО ТУРИЗМА
ПРИ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТУ**

В статье уделено внимание спортивно-туристской терминологии английского и немецкого языка как традиционному приоритету интернационализации лексики со смещением акцента на украинский язык. Акцентировано внимание на определенных средствах образования терминисистемы такого вида, которая представлена в так называемых понятийных “термино-блоках” тремя языками одновременно. Авторы отмечают, что формирование терминологических технологий в спортивной области происходит за счет большинства заимствований из английского и немецкого языка.

Ключевые слова: спортивный туризм, термин, лексика, “терминологика”, калька, заимствование, интернационализмы.

Oleh Dakalenko, Ph.D. (Philology), Docent of Foreign Languages Department
Iryna Skrypchenko, Ph.D. (Physical Education and Sport) Docent of Water Sports Department
Dnipropetrovsk State Institute of Physical Education and Sport

**USE OF CONCEPTUAL-TERMINOLOGICAL FOREIGN (ENGLISH AND GERMAN)
DEFINITIONS IN SPHERE OF CHILDREN’S AND YOUTH TOURISM IN TRAINING
THE SPECIALISTS IN PHUSICAL CULTURE AND SPORT**

In the article the attention of sports-tourist terminology of English and German language as, mainly, is given to a traditional priority of internationalization of lexicon with displacement of accent on the Ukrainian language. The attention is stressed on the certain means of formation of terms-system such kind which is submitted in so-called conceptual “blocks of terms” by three languages simultaneously. Authors mark, that formation of terminological technologies in sports area occurs due to the majority of loans of English and German language.

Keywords: sports tourism, the term, lexicon, “logic of terms”, loan-translation, loan, internationalisms.

Постановка проблеми. У сьогоднішньому мовознавстві і не тільки у ньому відмічається терміно-творчий “спалах”, який можна побачити у сфері функціонування термінів спортивного туризму. Не дивлячись на зріст обсягу нових спеціально-лексичних одиниць у рамках туристської термінології, а також зниження інтересу до термінології у сфері спортивного дитячо-юнацького туризму, вказана лексика є досить мало вивченою та потребує

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛО-НІМЕЦЬКИХ)
ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

постійної розробки та подальшого вивчення, окрім того, що паралельні дефініції для деяких термінів мають закріплення та етимологію походження та розвитку з германських мов, у нашому випадку – це англійська і німецька.

Актуальність дослідження. Сучасна туристська термінологія, яка фіксує у мові нові туристсько-спортивні реалії, знаходиться в стані становлення та формування. Нові терміни та усталені термінологічні вирази сприяють постійному та динамічному оновленню термінологічної лексики, тому що несуть у собі масу нових слів [12, 15], [10, 3], [1, 2], [9, 169].

Спортивно-туристська термінологія англійської або німецької мови традиційно вважалася пріоритетною для інтернаціональної лексики у результаті зміщення акценту на англійську або німецьку мову як на джерело основу даної лексики та під впливом інтенсивного розвитку нових спортивних термінів і понять. На думку Е.Й. Есенової: "... під інтерціоналізмами розуміють лексеми з повним або частковим збігом семантичної структури, що походять з одного етимологічного джерела і синхронно існують" [4, 77]. На цю тезу ми спиратимемося у ході нашого подальшого аналізу та з'ясуємо, як формується іноземна професійна лексика, та зберігає свої позиції в українській мові.

Прикладами сучасних термінів можуть бути такі слова-терміни, які запозичені з німецької: *абрис, альпеншток, бергштурнд, бергштрих*, або з англійської: *боулдерінг, каньонінг, карабін, "крос-похід"* та інші.

Взагалі терміни, або "понятійні терміни" виражають специфічні наукові та технічні поняття (і спортивний туризм не є виключенням) – це назви спеціальних предметів, рухів, знарядь, різних явищ, процесів, якостей, які притаманні тієї чи іншої галузі науки або техніки. Але специфіка спортивно-туристських термінів як особового лексичного розряду полягає у тому, що вони складаються у процесі змагальної та наукової діяльності і тому функціонують проміж людей, які володіють реаліями цього напрямку, хоча є виключення з правил, наприклад такі слова, як *барометр, блок, бард і т. і.*

Тому на думку М.Б. Біржакова: "... тлумачення туристських термінів – предмет запеклих і амбіційних дискусій апологетів теорії туризму загалом" [3, 9]. Ми, в свою чергу, погоджуємося з дослідником і вважаємо, що межі між вузькоспеціальними та загально-понятійними термінами дуже змінні.

Перед усім, термін має бути досить точним, тобто мати строге певне значення, яке може бути

розкрито шляхом логічного визначення та яке встановлює місце обозначеного терміном поняття у системі понять – спортивного дитячо-юнацького туризму. Такі терміни, певною мірою, мають носити не тільки професійний, але й виховально-дидактичний наочний характер. Наочність терміну (чи то гори, річки, знаряддя) на думку І.С. Барчукова: "... має реалізуватися у основних методах навчання, які спираються на необхідність здорового образу, що сприяє кращому його засвоєнню та запам'ятовуванню" [2, 194]. Таким чином, поточне або вузьке використання іншомовних терміноелементів і запозичених слів сприяє закріпленню молодими спортсменами-туристами поняття семантика і терміна-поняття для його конкретної підстановки у контекст мовлення або сприйняття у рамках понятійно-термінологічного поля.

Мета даної роботи полягає у дослідженні використання іноземних (англо-німецьких) дефініцій в сфері дитячо-юнацького туризму в підготовці фахівців з фізичного виховання і спорту.

Виклад основного матеріалу. Сучасний спортивний дитячо-юнацький туризм – це один з особливих видів лінгво- та соціокультурної взаємодії. Вплив спортивного туризму на різні соціальні сфери (а головним чином – це молоді спортсмени і не тільки) визиває потребу усвідомлення лінгвістичних феноменів, або "стандарт-запозичень" цього спортивного напрямку, де ця особлива термінологія займає вагоме місце та має глибоке перцептивне значення.

Терміном називають емоціонально-нейтральне слово/словосполучення, яке передає назву певного поняття точно, що має відноситися до тієї чи іншої галузі. Спортивно-туристська термінологічна лексика надає можливість найбільш точніше, чіткіше та економніше викладати зміст даного напрямку-предмету та забезпечує правильне розуміння суті питання, яке трактується. В спеціальній літературі терміни несуть основне семантичне навантаження, займаючи головне місце серед інших загальнолітературних та службових слів. Термін, сам по собі, розповсюджується разом з розповсюдженням предмету і не має національної належності. Однак відомий дослідник А.Л. Пумянський справедливо відмічає, що "... часто провести чітку грань між термінами та загальноновживаними словами мови неможливо унаслідок багатозначності більшості слів" [7, 64]. Це свідчить про те, що спеціальні слова, які з'являються, – "... стають невіддільною частиною

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛЮ-НІМЕЦЬКИХ)
ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

повсякденного життя людини і входять у склад спеціалізованої картини світу професіоналів” [11, 210]. Зазначимо, що “... термінологія як сукупність термінів складає частину спеціальної лексики” [8, 248].

Так, після вищесказаних теоретичних положень, ми доходимо до розкриття поняття – “дефініція”. Дослідниця у галузі когнітивної лінгвістики та туризму М. Пангелова пише про те, що “... дефініція – це суть, значення терміну, його точне тлумачення. У будь-якому термінологічному, професійному або науковому словнику словникова стаття – це і є дефініція” [6, 279].

Терміни-поняття, які запропоновані у нашому дослідженні, більшістю мають усталений схоластичний характер. Але, ми, в свою чергу, презентуємо так звані “понятійно-термінологічний трикутник”, тому що на ньому, на нашу думку, базується “термінологіка”, яку у подальшому сприйматимуть ті, хто навчаються (студенти-спортсмени, виховники спортивних шкіл та молоді спортсмени-туристи).

Розвиток спортивного туризму увібрав цілу низку термінів. Ми, у нашому дослідженні, маємо подати для аналізу концептуальні “терміно-блоки” у алфавітному порядку по мовах (українська-англійська-німецька)

“Терміно-блок 1”

абрис	sketch, beta (sl)	Abriss
азимут	azimuth	Azimut
акліматизація	acclimatization	Akklimatisierung
айсбайль	technical axe	Eisbeil
альпеншток	alpenstock	Bergstock
альпінізм	mountaineering, alpine climbing	Alpinismus, Alpinistik, Bergsteigen
анорак	anorack	Anorak, Eskimo
атлас	atlas	Atlas

Як ми бачимо, є певні запозичення з німецької мови: *Abriss, Eisbeil, Anorak*; але деякі мають синонімічну залежність з англійської мови (див.: акліматизація, азимут). Але, попри все у даних “трикутниках” терміни для глобального урозуміння залежать один від одного й за синонімічними рядками. Не дивлячись на їхню морфологічну “легкість”, ми спостерігаємо наявність деяких термінів для означення одного

й того ж поняття або явища (див.: “трикутник”: *абрис, альпінізм*). З цього приводу, наприклад, виділяють чотири засоби перекладу термінів інтернаціональних слів та фразеологічних одиниць: безперекладальна передача, калькування, трансформація та описувальний переклад.

У “Терміно-блоку 2” ми розмістили наступні терміни-поняття:

бард	The Bard	Barde (m), Liedermacher
барометр	barometer	Barometer
бергшрунд	Bergschrund	Bergschrund
бергштрих	bergstroke	Gefällstrich, Bergstrich
бивак	camp, bivouac, bivvy (sl), campsite	Biwak, Biwuak
блок	block	Block
боулдерінг	bouldering	Bouldering (m)
бухта мотузки	coils of rope, cordage (kernmantle)	Bindenfadensbucht

У даному “терміно-блоку” більшість складають кальки, запозичення, або аналітичні зміщення понять, наприклад: *бергшрунд – bergstroke*, але й німецькій мові більш актуальна лексема з видовими позиціями *Gefällstrich* (хоча поняття *Bergstrich* значно використовується у розмовній мові). Тут йдеться мова про терміни-поняття, які є досить актуальними та розповсюдженими як в українській, так в англійській та німецькій мові (див. наприклад: *бард, барометр, бергшрунд, бивак, блок, боулдерінг*). Дійсно те, що вони

мають відношення до гірського туризму, який є досить актуальним для молодих спортсменів не тільки з точки зору фізкультурного напрямку, але й з психологічного боку, тобто при занятті ним молоді спортсмени-туристи розвивають власні вербально-ментальні якості і навички спілкування із зарубіжними колегами. Але, наприклад

термін-денотат “бухта мотузки” в англійській мові має описовий характер, в німецькій навпаки – це словоскладання з кінцевою змістовною лексемою. Нам здається, що екстралінгвістичними факторами, які мали допомогти розвитку спортивно-туристській термінології, були факти історичного розвитку туризму (тобто діахронно), що дійсно відбулося у поданих термінах, тому що взагалі само туристські наміри народжувалися у

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛЮ-НІМЕЦЬКИХ)
ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

Англиї та Німеччини (достатньо згадати, наприклад, художні розмірковування Г. Гайне у “Подорожі по Гарцу”).

Наступний “**Терміно-блок 3**”, як і попередні, торкається, у першу чергу, гірського туризму:

підготовлене професійне мовлення, використовуючи терміни трьох мов.

Наукове знання та практичний досвід, які знайшли своє вираження у слові, у терміні, переходять на якісно нову стадію, входячи у

горизонт	horizon	Horizont
горизонталі	horizontal	Horizontalen, (Waagerechten) (Pl.)
горизонталь	horizontal	Horizontale
девіація	deviation	Deviation
емблеми туристські	tourist emblems	Touristenemblem
Жюмар	Jumar, ascender	Jumar (Einklemmen)

Терміни даного блоку – це кальки та запозичення латинського походження, що тонко підтверджено англійською та німецькою мовою. Нами приділяється увага вже давно систематизовано закріпленим термінам, їхньої мотивації для запам’ятовування та відбиття у контексті професійного мовлення. Згідно класифікації термінотворення у англійській та німецькій мові найбільш інтенсивне поповнення термінологічного складу відбувається за рахунок наступних процесів, до головного ми відносимо афіксацію, тобто утворення нових односкладових термінів шляхом додання до кореневих слів, які запозичені з грецької та латинської мови, префіксів та суфіксів. Наприклад, префікс (**ex**) походить з латинської, який означає “колишній” або “зовні”, тобто достеменне дослідження, спостереження чогось зовні, що відверто передається у німецькій мові – *Ausflug*, але як генералізований термін є – *Exkursion*.

Цікава також етимологія термінів, які утворені з імен власних. Наприклад, “Жюмар” з такою дефініцією: Жюмар (від імені винахідників-швейцарців **Жюзі+Марті**) – один з видів альпіністських затискачів; (англ.) Jumar, ascender – one kind of climbing clips; (нім.) Jumar (genannt nach den schweizerischen Erfindern **Zhjudsi+Martli**) – eine der Hochgebirgsklemmensarten.

Додатковий акцент на описову спорідненість робиться виходячи з німецької трансформації, за рахунок змістовного словоскладання трьох морфем у одну понятійну (див. нище). Ми вважаємо, що поступово зміст науково-професійного знання починає проникати й у морфоструктури обраних нами мов, насичувати та заповнювати їх. У “мовно-понятійному трикутнику” (українська – англійська – німецька) слово, словосполучення вже має невідокремлене поліморфне значення, й тут зміст знання стає елементом не тільки професійної, але й професійно-наукової мови, що має перерости у

семантичну структуру тієї чи іншої мови науки та наукової практики, утворюючи компоненти лексико-граматичної системи цих мов.

Наступні два останні “терміно-блоки”, ми представимо як своєрідний системний лінгвокультурний та “семантико-видовий фон” (“Терміно-блок 4”).

Два останніх термінологічних блоки теж більшістю містять у собі кальки та запозичення (див. нище), але вони подані контекстуально семантично: по-перше – це герундіальні субстантиви у англійській мові, які перемістилися у германський контекст – німецьку мову: *canyoning* – *Can(n)yoning*; *rafting* – *Rafting*; *ski-mountaineering* – *Ski-Alpinistik (Skialpinistik)* (субстантивація); *trekking* – *Tracking*; по-друге, формально семантично залежні та перебудовані: *curvimeter* – *curvimetr* – *Meßbrad*; *плато* – *plateau* – *Platau*, (Hochebene); *поліпласт* – *polyspaton* – *Flaschenzug, Talje (polіsemія)*; “стандартні” запозичення: *рекреація* – *recreation* – *Rekrätation*; *рельєф* – *relief* – *Relief*; тент (з полісемією у німецькій мові *Sonnendach, Überzelt*: див. також терміни: *термос*, *траверс*, *тара*, *теренкур*, *туризм*); по-третє, з додатковими значеннями, наприклад: *тринода* – *tripod* – *Dreibein* та *Dreibeiniges Bockgerät*.

Зауважимо, що зустрічаються актуалізовані моделі у композиті: *скі-альпінізм*, *скі-тур*, “*крос-похід*”, *крешпади* (див. англ. та нім. мовою у “терміноблоках” 4 та 5). Істотно та дуже цікаво, що мова-рецептор може вбирати стандартну кальку, наприклад: *сублімат* – *sublimat* – *Sublimat*, але у будь-якій мові проміжним може відбуватися заміщення, наприклад: *тара* – *container* – *Tara*. Отже, тут можна говорити про роздільне запозичення одного чи двох елементів та об’єднати їх у складне найменування у мові-рецепторі: *скі-тур* – *ski-tour* – *Ski-Tour*, або з перенесенням семантико-додаткового акценту на одну з похідних мов, наприклад: *карабін* –

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛО-НІМЕЦЬКИХ)
ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

“Терміно-блок 4”

каньонінг	canyoning	Can(n)yoning (n)
каньон	canyon	Schlucht
капюшон	hood	Kapuze
карабін	carabiner, biner (sl)	Karabinerhacken
карта/мапа	map	Karte
картогафія	cartography	Kartographie
крокомір	pedometer	Schrittzähler
“крос-похід”	“cross-country-trip”	“Kross-Wanderung”
крешпади	crash-pads	Crash-pads (Pl.)
курвіметр	curvimeter	Meßrad
плато	plateau	Platau, (Hochebene)
плот	raft	Floß
поліпласт	polyspaton	Flaschenzug, Rollenzug, Talje
рафтінг	rafting	Rafting (n)
рапіди (карабін “Maillon rapide”)	carabiner “Maillon rapide”	Rapide (Karabiner “Maillon rapide”)
рекреація	recreation	Rekrätion
рельєф	relief	Relief
репшнур	cord	Repschnur
рюкзак	backpack	Rucksack

“Терміно-блок 5”

секція	section	Sektion
скі-альпінізм	ski-mountaineering	Ski-Alpinistik, Skialpiistik
скі-тур	ski-tour	Ski-Tour
спелеологія	speleology	Speläologie
сублімат	sublimate	Sublimat
тара	container	Tara
тент	awning	Sonnendach, Überzelt
теренкур	terrainkur	Terrainkur
термос	thermos	Thermosflasche
траверс	traverse	Traverse, Traversierung
трекінг	trekking	Tacking (n)
трипод	tripod	Dreibein, Dreibeiniges Bockgerät
тур	tour	Tour
туризм	tourism	Tourismus

carabiner – *Karabinerhacken*. Дана модель словотворення як у англійській мові та словоскладання як у німецькій віддзеркалюється досить коректно та контекстуально в українській мові.

Після проведеного аналізу ми можемо упевнено сказати, що понятійна термінологічно-лінгвістична нормативність у загальному виді – це правильність утворення та використання терміна. Процес термінотворення та терміно-використання не стихійний, а навпаки, усвідомлений процес, підконтрольний лінгвістам-

термінологам. Ми додержуємося думки, що терміни, особливо у спортивному дитячо-юнацькому туризмі є смисловим ядром спеціальної мови та передають основну змістовну інформацію. Виходячи з цього виникає питання – як дефініції “термінологічного трикутника” українською, англійською та німецькою мовами в сфері дитячо-юнацького туризму мають сприяти підготовці фахівців з фізичного виховання і спорту?

По-перше хочеться сказати, що зробивши аналіз термінів у такому “фоно-блоковому”

**ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ІНОЗЕМНИХ (АНГЛО-НІМЕЦЬКИХ)
ДЕФІНІЦІЙ В СФЕРІ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

вигляді, ми намагалися показати головне – це так звані умовні “тримовні понятійно-термінологічні картки”, для того щоб молоді спортсмени-туристи та студенти-спортсмени змогли візуально ознайомлюватися з видами словоформ, морфем на підсвідомому рівні, дякуючи білінгвальному підходу двох германських мов – англійської та німецької; по-друге, головним чином були узяті та проаналізовані терміни, які більш підходять до гірського туризму, а такий вид туризму породжує понятійно-асоціаційну парадигму сприйняття спортивного туризму як такого. Ми впевнені, що і ознайомлення з цими термінами як з активною лексикою двох популярних мов, які вивчаються у Європі, допомогли молодим фахівцям-спортсменам порівнювати ці мови між собою та краще запам’ятовувати. Окрім того такі “термінологічні картки” психологічно допоможуть їм адаптуватися як при виїзному спортивному туризмі, так і в’їзному, коли мають відбуватися міжнародні змагання. Молодий фахівець у галузі спорту мусить бути соціально та лінгвокультурно підготовленим, тому що “... сучасна епоха створила потребу нового типу особистості, яка здатна самостійно приймати рішення, усвідомлено здійснювати свій вибір, гнучко реагувати на зміни обставин та самоутворювати щось нове, незвичне” [5, 104]. “Незвичне” у даному випадку, це, після того як молоді спортсмени-туристи та студенти-спортсмени ознайомляться із **словниковими статтями поданих термінів трьома мовами**, тоді вони зможуть ними користуватися у певній професійній мовній ситуації, аналізуючи змістовні та формальні дефініції поняття, розмежовуючи їх за принципом – цей термін краще запам’ятати англійською, цей німецькою, а калька, або похідне все одне має бути усвідомленим рідною українською мовою! І насамкінець варто додати, що такий незвичний “термінологічно-картковий” підхід не тільки інноваційний “планово-проектний” метод, але й він допоможе студентів-спортсменів самоупевнитися з мовного боку та самовдосконалитися творчо та інтелектуально.

Виходячи з вищевикладеного аналізу, ми можемо зробити **висновки** про те, що спортивно-туристська термінологія у англійській та німецькій мові розвивалась продовж довгого часу та сформувалась у наш час у строгу термінологічну систему не тільки для лінгвістичних пошуків та аналітики, але й для соціально-професійного усвідомлення їхніх прототипів в рідній мові – українській. Усередині цієї системи склалися певні засоби утворення, ступінь продуктивності яких дає можливість визначити динаміку зросту термінів та їхні подальші шляхи розвитку.

Також ми наголосимо, що “фоно-картка” подача термінології молодим спортсменам-туристам та студентам фізкультурних вишів дозволить комбінаторно сприймати деривати понять синхронно, зазирнути в етимологію термінів, краще запам’ятовувати їх дефініції, збагатити свій активний професійний словниковий запас як рідною, так англійською та німецькою мовою. І головне – спортивно-туристська молодь підвисить свою культуру та вербальне використання англо-німецьких інваріантів у професійно-тематичній бесіді за для налагодження професійних стосунків при виїзному спортивному туризмі.

1. Белан Э.Т. Особенности формирования терминосистем: на материале английской и русской терминологии международного туризма: автореф. канд. дис. – М., 2009. – 9 с. [Электронный ресурс]: режим доступа: http://www.avref.ru/ar/ar_393.doc

2. Барчуков И.С. Методы научных исследований в туризме: учеб. Пособие для вузов / И.С. Барчуков. – М.: Издательский центр “Академия”, 2008. – 224 с.

3. Біржаков М.Б. Введение в туризм / М.Б. Біржаков. – СПб.: Издательский торговый Дом “Герда”, 2000. – 192 с.

4. Есенова Е.Й. Запозичення та інтернаціональна лексика: теоретичні аспекти проблеми // Сучасні дослідження з іноземної філології. Збірник наукових праць. [Відп. ред. Фабіан М.П.] – Ужгород: ПП “Аутдор-Шарк”, 2014. – Випуск 12. – С. 77–79.

5. Нечаев М.П. Технологии скаутского воспитания в становлении личности гражданина России / М.П. Нечаев // Вестник Академии детско-юношеского туризма и краеведения (научно-методический журнал) – М., 2014. – № 1 (110) – С. 102 – 112.

6. Пангелова М. Роль англомовної термінології у формуванні лексики гостинності в українській мові / М. Пангелова // Туризм і краєзнавство: Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, ФОП. Лукашевич О. М., 2014. – С. 275 – 282.

7. Пумянский А.Л. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английском языке / А.Л. Пумянский. – М.: Наука, 1965. – 303 с.

8. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: вопросы теории [Текст] / А.В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н.В. Васильева / Отв. ред. Т.Л. Канделаки: изд. 5-е. – М.: Либроком, 2009. – 248 с.

9. Танана С. Формування професійних мовних умінь у процесі підготовки майбутніх організаторів туристсько-краєзнавської роботи / С. Танана // Туризм і краєзнавство: Збірник наукових праць. – Переяслав-

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ ГЕРБАРТІАНСТВА
(ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ ст.): ДОСВІД БОЛГАРІЇ**

Хмельницький, ФОП. Лукашевич О.М., 2014. – С. 168 – 174.

10. Ткачева Л.Б. Экстралингвистическая обусловленность процессов в терминологии // Л.Б. Ткачева / Отраслевая терминология и ее экстралингвистическая обусловленность. – Воронеж, 1986. – С. 3 – 14.

11. Хакиева З.У. Место терминологии в

лексической системе языка [Текст] / З. У. Хакиева / Современная филология: материалы междунар. науч. конф. (г. Уфа, апрель 2011 г.). – Уфа, 2011. – С. 209 – 212.

12. Bieger Thomas. Tourismusforschung: Marktrücken und weisse Felder aus Sicht der Tourismuspraxis: In. Revue de Tourisme № 49 (1994), № 4. – S. 15 – 20.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2015

УДК 371(091)(520)

Надія Федчишин, кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільського національного економічного університету, докторант
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ
ГЕРБАРТІАНСТВА (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ ст.): ДОСВІД БОЛГАРІЇ**

У статті аналізується гербартіанська педагогіка в Болгарії, розкриваються успіхи реформаторських поглядів підготовки вчителя в одній із земель Габсбурзької монархії, окреслюється значення гербартіанських ідей для педагогічної теорії та практики. Розвиток системи педагогіки в болгарських університетах тісно пов'язаний з фундаментальними особливостями економічного, соціального та політичного розвитку, а отже, із чинною політичною системою, а її існування зобов'язане до початку ХХ ст. Австро-Угорській монархії.

Ключові слова: гербартіанська педагогіка, Болгарія, педагогічна теорія та практика, педагогічний колегіум, розвиток дисциплін.

Літ. 16.

Надежда Федчишин, кандидат педагогических наук, доцент
Тернопольского национального экономического университета, докторант
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

**ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ЗА ПОСРЕДНИЧЕСТВОМ
ГЕРБАРТИАНСТВА (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА ХІХ в.): ОПЫТ БОЛГАРИИ**

В статье анализируется гербартианская педагогика в Болгарии, раскрываются успехи реформаторских взглядов подготовки учителя в одной из земель Габсбургской монархии, определяется значение гербартианских идей для педагогической теории и практики. Развитие системы педагогики в болгарских университетах тесно связано с фундаментальными особенностями экономического, социального и политического развития, а следовательно, с действующей политической системой, а ее существование обязано до начала ХХ в. Австро-Венгерской монархии.

Ключевые слова: гербартианская педагогика, Болгария, педагогическая теория и практика, педагогический коллегіум, развитие дисциплин.

Nadia Fedchyshyn, Ph.D. (Pedagogy), Docent
Ternopil National Economical University
Doctoral of Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

**THE PECULIARITIES OF TEACHER'S TRAINING THROUGH THE MEDIATION OF
HERBARTIANISM (THE SECOND PART OF THE XIX CENTURY) EXPERIENCE OF BULGARIA**

The article analyzes pedagogy of herbartianism in Bulgaria, reveals the success of reformist views of teacher training in one of the lands of the Habsburg monarchy, defines the value of herbartianism ideas for pedagogical theory and practice. The development of pedagogical science in Bulgarian universities is closely connected with the fundamental features of economic, social and political progress and, thus, with the current political system, and its existence owns to the early twentieth century of Austro-Hungarian monarchy.

Keywords: pedagogy of herbartianism, Bulgaria, pedagogical theory and practice, pedagogical college, development of the disciplines.

Постановка проблеми. В умовах ідеї комунікативного суспільства, утверджуються гуманізації педагогічної галузі цінності полікультурності, соціального набувають актуальності філософські партнерства, сталого розвитку, свободи